

**Jouw idealen in
Westerwolde
Verkiezings-
programma
Gemeenteraads-
verkiezingen 2017**

**Partij voor
de Dieren**

Inhoud

Voorwoord	1
Duurzaam Westerwolde	2
Groen Westerwolde	6
Diervriendelijk Westerwolde	8
Zorgzaam Westerwolde	11

Plan B voor Westerwolde

De Partij voor de Dieren is de enige politieke partij in Westerwolde die de belangen van alle levende wezens, mens én dier, als uitgangspunt kiest voor het gemeentelijk beleid. Vanuit een planeetbrede visie: verbeter de wereld, begin in Westerwolde. Plan B. Omdat er geen planeet B is.

De gemeente heeft als taak een aangename samenleving mogelijk te maken voor mens én dier. Een veilige omgeving waarin mensen de moed en de invloed hebben om de veranderingen te bewerkstelligen die het leven voor iedereen prettiger maken.

In Westerwolde zou je je thuis moeten kunnen voelen. Maar veel mensen hebben dat de afgelopen jaren niet ervaren. De kwaliteit van leven komt te vaak pas op de tweede plaats in het gemeentelijk beleid. De soortenrijkdom van dieren en planten komt steeds meer in de verdrukking door oprukkende bebouwing en de aanleg van wegen. Bomen worden gekapt, groen wordt opgeofferd voor nieuwbouw. Het welzijn van mens en dier wordt aangetast door de komst van megastallen, toenemend landbouwverkeer en het gebruik van (landbouw)gif in onze gemeente. De versnelde overstap naar schone energie komt nauwelijks van de grond, terwijl klimaatverandering onbeheersbaar dreigt te worden. De publieke ruimte is de afgelopen jaren in toenemende mate uit handen gegeven aan commerciële partijen of opgeofferd voor parkeerplekken. Overal waar auto's staan, kunnen geen kinderen spelen. Er is heel veel werk te doen in de zorg, in de aanleg van groen en in het klimaatneutraal maken van Westerwolde, maar ondanks dat staan mensen werkloos aan de kant. Daar moet verandering in komen!

De gemeente Westerwolde heeft directe en bepalende invloed op de leefomgeving en het geluk en welzijn van de mensen en dieren die er wonen, maar gaat daar te vaak onverschillig mee om. Het gemeentebestuur stelt veelal niet de belangen van bewoners voorop, maar korte-termijn economische belangen. Dat moet anders. De gemeente behoort er te zijn voor haar inwoners en niet andersom. Een leefbaar Westerwolde is het kostbaarste wat we hebben en kunnen doorgeven aan toekomstige generaties.

Plan B voor Westerwolde. Van menscentraal naar ecocentraal.

Een leefbaar Westerwolde vraagt om drastisch andere keuzes. Om een Plan B. Dicht bij huis. Dat kan door het vergroenen van onze tuinen en straten, door te werken aan schone lucht en schoon water, en bij te dragen aan oplossingen voor de wereldwijde klimaatontwrichting die ook Westerwolde direct raakt. Wanneer we onze gebouwen benutten om energie op te wekken in plaats van energie te verspillen, maakt dat een wereld van verschil. Wanneer we het gebruik van dieren voor vermaak, voedsel, kleding en experimenten terugdringen, krijgen we een gemeente waarin niet louter de belangen van de mens centraal staan, maar die van alle levende wezens. Ons leven zal betekenisvoller, meer ontspannen en solidair worden, met meer zekerheden, mededogen en duurzaamheid. Westerwolde wordt een toonbeeld van duurzame keuzes als jij dat wilt.

Je hebt Plan B voor Westerwolde nu in handen. Een programma zonder vage beloftes die op de lange baan worden geschoven. Geen 'compromisme' als doel in zichzelf. Wél idealen die haalbaar zijn. Voor een gemeente waarin het prettig leven is voor mens en dier en die haar verantwoordelijkheden niet doorschuift naar andere overheden of komende generaties. Wij zijn ervan overtuigd dat het kan. En wij gaan daarvoor ons uiterste best doen.

Westerwolde, hou vast aan je idealen!

Edith van der Horst
Partij voor de Dieren Westerwolde

Duurzaam Westerwolde

Een duurzame gemeente houdt in haar beleid van nú ook rekening met haar toekomstige bewoners. Een duurzaam Westerwolde stelt zichzelf daarom ambitieuze doelen voor het gezonder en schoner maken van de leefomgeving. Daartoe worden ieder jaar flinke stappen gezet.

Een schone leefomgeving is belangrijk voor ons en voor de generaties mensen en dieren die na ons komen. Alleen als wij onze ecologische voetafdruk verkleinen is er voor hen straks genoeg gezond voedsel, schone lucht en zuiver water. Voor de gemeente is hierbij een voortrekkersrol weggelegd. Zij doet dit door het stimuleren van een schone, biologische en grondgebonden landbouw.

Door milieuvervuiling aan te pakken en door met een lokaal klimaatbeleid de uitstoot van CO₂ en andere broeikasgassen terug te dringen.

Door te investeren in een decentrale, milieuvriendelijke energievoorziening, in schoon openbaar vervoer en een duurzame inrichting van de ruimte.

Stevige regie voor duurzaamheid.

De Partij voor de Dieren wil dat de gemeente meer opkomt voor dieren, natuur en milieu. Het bevorderen van kennis en communicatie is cruciaal om bewustwording en duurzame vernieuwingen te realiseren die goed zijn voor alle inwoners, ook op de lange termijn. Het gemeentebestuur speelt een voortrekkersrol om goed gedrag te stimuleren.

- Er wordt een wethouder Dierenwelzijn, natuur en milieu aangesteld die uitvoering geeft aan een vooruitstrevend dierenwelzijnsbeleid van de gemeente dat is vastgelegd in een dierenwelzijnsnota.
- Zorg voor dierenwelzijn wordt geïntegreerd in het gemeentelijk beleid op het gebied van landbouw, bouw, natuur, milieu, economie, onderwijs en zorg.
- Westerwolde publiceert jaarlijks over de vorderingen op het gebied van duurzaamheid en dierenwelzijn.
- Het gemeentebestuur stelt een nota Groene initiatieven op, waarin zij de groene initiatieven beschrijft en uitlegt hoe deze bijdragen aan een duurzamer Westerwolde.
- De gemeente verbetert het gescheiden inzamelen van afval, inclusief gft-afval. Ook komen op verschillende plekken inzamelpunten voor glas, papier, plastic, kleding en metaal. Supermarkten worden inzamelpunten voor klein chemisch afval, waaronder batterijen en spaarlampen.
- De gemeente neemt dieren op in het rampenplan en in draaiboeken van hulpdiensten. Daarin wordt de evacuatie en het in veiligheid brengen geregeld van huisdieren en van dieren in de veehouderij, in parken, maneges en kinderboerderijen.
- De gemeente bevordert de samenwerking tussen dierenambulance, dierenasiels en hulpdiensten als (dieren)politie en brandweer.

Duurzaam inkopen en aanbesteden.

De Partij voor de Dieren wil dat Westerwolde het goede voorbeeld geeft door haar inkoop- en aanbestedingsbeleid.

- Geldzaken van de gemeente worden op een maatschappelijk verantwoorde manier geregeld. Westerwolde bankiert bij een bank die een transparant, milieubewust en diervriendelijk beleid voert.
- Biologisch en fairtrade inkopen wordt de norm voor Westerwolde, waarbij lokaal geproduceerde producten de voorkeur hebben.
- De gemeente gebruikt dierproefvrije en biologisch afbreekbare schoonmaakproducten en eist hetzelfde van schoonmaakbedrijven die voor haar werken.
- Bij aanbestedingen door Westerwolde worden harde duurzaamheidscriteria gehanteerd.

- Duurzaam werkende bedrijven komen eerder in aanmerking voor opdrachten van de gemeente.
- Voedsel in het bedrijfsrestaurant van de gemeentelijke organisaties is biologisch en regionaal of fairtrade geproduceerd en er wordt ten minste één vlees- en visloze dag ingevoerd. Er is geen plaats op de menukaart voor bedreigde diersoorten, zoals paling.
- In de gemeentelijke organisaties wordt geen flessenwater meer geschonken, maar kraanwater.
- In de gemeentelijke organisaties wordt uitsluitend groene stroom gebruikt.
- Westerwolde gaat energiezuinige ledlampen gebruiken voor de straatverlichting.
- De gemeente bevordert voor haar ambtenaren het woon-werkverkeer per fiets.
- Westerwolde gaat zoveel mogelijk papierloos werken. Informatie van de gemeente wordt digitaal aangeboden. Op termijn gaat de digitale informatievoorziening de papieren (via huis-aan-huisbladen) vervangen.
- Westerwolde gaat over op het gebruik van open source software.

Gezonde en eerlijke voeding.

Gezonde landbouw is gifvrij, regionaal, wordt bedreven met respect voor dieren en levert de boer een eerlijk inkomen op. De productie van vlees kost veel energie, water en landbouwgrond en gaat ten koste van dieren. Een meer plantaardig voedingspatroon is de belangrijkste stap naar een duurzame wereld waarin iedereen te eten heeft. De Partij voor de Dieren vindt dat de gemeente een belangrijke rol moet spelen bij de transitie van dierlijke naar meer plantaardige voeding.

- Westerwolde roept horecaondernemers en bedrijven op een wekelijkse vegetarische dag in te stellen.
- De gemeente steunt campagnes die zich richten op een transitie naar een meer plantaardig voedingspatroon.
- De gemeente wijst scholen op hun verantwoordelijkheid om gezonde biologische voeding aan te bieden aan hun leerlingen.
- Er komen tappunten voor drinkwater op de routes van wandelpaden.
- De voedselbank wordt door de gemeente ondersteund. De nadruk ligt daarbij op gezonde en plantaardige voeding.

Milieu beschermen.

De Partij voor de Dieren wil goede controle op en handhaving van de milieuvorschriften.

- Fabrieken en bedrijven die een risico kunnen vormen voor de volksgezondheid, de natuur of de leefomgeving worden intensief gecontroleerd.
- Westerwolde verbiedt het oplaten en uitdelen van ballonnen.

Een evenwichtige waterhuishouding.

Door de klimaatverandering worden er hogere eisen gesteld aan waterbeheer. De waterhuishouding moet voorbereid zijn op de opvang en afvoer van meer water in korte tijd en op de berging van water voor droge perioden.

- Het gemeentebestuur stelt een waterplan op waarin veiligheid, natuur en milieu centraal staan.
- Er komt meer capaciteit voor de opvang, het vasthouden en het afvoeren van water.
- Bij nieuwbouw stelt de gemeente de eis dat er maatregelen worden genomen om te voorkomen dat schoon regenwater afvloeit naar het riool.
- Bij bestaande bouw stimuleert Westerwolde maatregelen om regenwater en afvalwater te ontkoppelen.
- De gemeente voorziet in veilige putdeksels, afsluitroosters of uitklimvoorzieningen zodat padden en kikkers niet vast komen te zitten in straatkolken of andere putten.

Niet bouwen voor leegstand.

De leegstand van kantoren en bedrijfsgebouwen is een toenemend probleem. Renovatie en herontwikkeling van leegstaande gebouwen heeft de voorkeur boven nieuwbouw.

- Het bezit van leegstaande kantoorpanden wordt niet langer fiscaal gestimuleerd via verlaagde onroerendezaakbelasting (OZB). De onroerendezaakbelasting van bedrijfspanden komt voor 100 procent voor rekening van de eigenaar.
- De gemeente bevordert ecologische bouw. Dat betekent dat een gebouw langer meegaat en voor vele functies geschikt is. Duurzame grondstoffen die hergebruikt kunnen worden vormen de basis.
- Het wordt eenvoudiger om lege kantoorpanden een andere functie te geven, zoals wonen.

Duurzaam wonen.

We willen de woningvoorraad ten minste energieneutraal maken. Dat levert milieuwinst, banen en een lagere energierekening op.

- Westerwolde stimuleert de bouw van 'tiny houses' (verplaatsbare kleine huizen) Wie bestaande woningen wil vervangen door kleinere of op eigen erf een tiny house wil bouwen als meergeneratiewoning wordt niet belemmerd indien het totale bebouwde oppervlak niet toeneemt.
- De gemeente stelt een coördinator aan die bewoners met raad en daad ondersteunt wanneer zij hun buurt of straat willen verduurzamen.
- Alle nieuw te bouwen woningen worden ten minste energieneutraal.
- De onroerendezaakbelasting wordt gedifferentieerd naar energieverbruik.
- Westerwolde stimuleert de aanleg van duurzame groene daken en gevels.
- Bij nieuwbouw worden nestgelegenheden en slaap- en schuilplekken gecreëerd voor dieren, zoals mussen, gierzwaluwen en vleermuizen.

Duurzame en decentrale energievoorziening.

Elke dag weer bieden zon, wind en water voldoende energie. Met de omschakeling naar duurzame energiebronnen beperkt de gemeente de uitstoot van CO₂. Door tegelijk energie te besparen worden woningen, bedrijfspanden en overheidsgebouwen netto leveranciers van energie in plaats van verbruikers.

- De gemeente stelt een plan op om het grondstoffenverbruik, het energieverbruik, de uitstoot van CO₂ en de afvalstromen te beperken.
- Westerwolde krijgt binnen vijf jaar een klimaatneutrale gemeentelijke organisatie. Dat betekent dat de gemeente flink energie gaat besparen, duurzame energie gebruikt en het restant aan uitstoot van broeikasgassen gaat compenseren.
- Westerwolde stimuleert de bouw van windmolens langs de grens met Duitsland. Bij de plaatsing wordt rekening gehouden met de vogeltrek en met de mogelijke aanwezigheid van vleermuiskolonies. Vanzelfsprekend wordt voorkomen dat omwonenden overlast ondervinden.
- De gemeente stimuleert de oprichting van bewonerscollectieven die onderling opgewekte energie uitwisselen. Hierdoor kunnen hele wijken samen energie opwekken en delen.
- Energie die is opgewekt door de verbranding of vergassing van restafval, mest en/of dierlijke resten is niet duurzaam en wordt niet ondersteund.
- Westerwolde informeert burgers en gaat in overleg met bedrijven om lichtvervuiling aan te pakken.
- Westerwolde verklaart zich 'fossielvrij' en investeert niet in fossiele brandstoffen of de fossiele industrie.
- De gemeente stimuleert haar burgers om woningen energiezuinig te maken.
- Westerwolde stimuleert dat nieuwbouwwijken worden aangelegd zonder aansluiting op het aardgasnet.

Hergebruik stimuleren.

De grondstoffen in onze wereld zijn beperkt. We moeten er zuinig en zorgvuldig mee omgaan.

- De gemeente stimuleert de vestiging van bedrijven die de beginselen van een circulaire economie toepassen.
- De huis-aan-huisverspreiding van drukwerk wordt vervangen door een opt-insysteem: je ontvangt geen folders of krantjes, tenzij je daar met een sticker op je brievenbus om vraagt.
- De gemeente stimuleert de vestiging van Repair Cafés, waar burgers hun defecte apparaten kunnen laten of leren repareren.

Vervuילend verkeer beperken.

In de mobiliteitsvraagstukken kiezen voor duurzaamheid draagt bij tot een prettig leefklimaat en een goede luchtkwaliteit. Het gebruik van vervuילend en lawaaiërig vervoer wordt ontmoedigd, vormen van schoon verkeer worden gestimuleerd.

- Westerwolde hanteert strenge controle op transport- en landbouwverkeer.
- Verkeerswegen voor het gemotoriseerde verkeer worden door de gemeente niet meer aangelegd of verbreed.
- Vrachtverkeer wordt waar mogelijk geweerd uit de woonkernen.
- Tijdens de oogsttijd controleert de gemeente streng op snelheid en verkeersveiligheid in het buitengebied.
- Westerwolde bevordert de overgang naar elektrisch vervoer en investeert in voldoende oplaadpunten. Bij deze oplaadpunten wordt duurzaam opgewekte stroom gebruikt.

Toegankelijk en duurzaam vervoer.

Een goede bereikbaarheid draagt bij tot de leefbaarheid in de gemeente. Met een fijnmazig en toegankelijk openbaar vervoersnet wordt het voor de burger gemakkelijker om de auto te laten staan.

Het openbaar vervoer is veilig, betrouwbaar, betaalbaar en toegankelijk, ook voor mensen met een beperking.

- Bij aanbesteding van openbaar vervoer is milieuvriendelijkheid een belangrijk criterium.
- De gemeente zorgt ervoor dat vanuit elke woonkern de onderwijs- en zorginstellingen en de overheidsdiensten met het openbaar vervoer goed bereikbaar zijn.
- Bestaande fietspaden worden goed onderhouden.

Groen Westerwolde

Een groene omgeving draagt in belangrijke mate bij aan een gezond en prettig bestaan voor mensen en dieren. In een groene gemeente besparen wij energie en hebben we minder last van wateroverlast bij hevige regenval.

Wij hebben méér natuur nodig in plaats van minder. Door te investeren in groen in en rond de woonkernen, door groene gebieden waar mogelijk met elkaar te verbinden en met de omringende natuur, door biodiversiteit te bevorderen krijgt Westerwolde een natuurlijker karakter.

Natuur behouden en verbinden.

Groenstroken, sloten, plassen, parken en natuurgebieden zijn belangrijk voor de leefbaarheid. De Partij voor de Dieren geeft natuur de prioriteit die zij verdient.

- Westerwolde zorgt voor bij-vriendelijk beheer van groen.
- De gemeente verkrijgt via jaarlijkse inventarisaties zicht op de aanwezigheid en verspreiding van dieren en planten. De gemeente stemt haar groenbeleid af op de resultaten van deze inventarisaties.
- De gemeente stimuleert groene dorpskernen en het behoud daarvan.
- De aanleg van natuurspeelplaatsen, schooltuinen en groene schoolpleinen wordt gestimuleerd en ondersteund.
- Het kappen van bomen, het maaien van walkanten en het uitbaggeren van sloten vindt alleen plaats wanneer vrij levende dieren hierdoor niet verontrust of gedood worden.
- Het plaatsen van vleermuiskasten en nestkasten voor vogels wordt gestimuleerd.

Meer natuur in de straat.

Mensen met natuur in hun directe omgeving voelen zich prettiger, zijn minder vaak ziek en hebben meer binding met hun buurt. De aanwezigheid van bijen, hommels en vlinders is een indicatie van de ecologische gezondheid van een buurt. Bomen bieden belangrijke nest- en schuilgelegenheid aan vogels, vleermuizen en andere dieren.

- Bij nieuwbouw worden nestgelegenheden en slaap- en schuilplekken gecreëerd voor dieren, zoals mussen, gierzwaluwen en vleermuizen.
- De gemeente informeert haar burgers over het belang van gifvrij en bij- en vlindervriendelijk tuinieren.
- Burgers worden gestimuleerd om hun tuin natuurlijk in te richten en niet te verharderen.
- De gemeente onderhoudt de openbare ruimte zonder gebruik te maken van gif.
- Het aanbod en de diversiteit van pollen voor bijen, hommels en vlinders in het openbaar groen wordt vergroot. Bermen, groenstroken en parken worden ingezaaid met voedingsrijke bloemen.
- De bescherming van bomen wordt geregeld in een bomennota of maakt deel uit van het groenbeleid. Hierin wordt ook opgenomen dat de gemeente terughoudend is met bomensnoei.
- Bomen worden beter beschermd tegen kap; de criteria voor kapvergunningen worden aangescherpt.
- De gemeente bevordert het herstel van akkerranden, houtwallen en natuur-landschappen.

Duurzame evenementen.

De Partij voor de Dieren vindt dat evenementen een duurzaam karakter moeten hebben. Voor elk evenement wordt een afweging gemaakt, waarbij de belangen van dieren, natuur en milieu zwaar tellen.

- Bij het verlenen van een vergunning voor een evenement komen de kosten van het natuurherstel voor rekening van de organisator.

- De gemeente verbiedt het afsteken van vuurwerk door particulieren. Bij evenementen met professionele vuurwerkshows wordt altijd vanuit de gemeente om handhaving van de Flora- en faunawet gevraagd.
- Bij evenementen worden geen ballonnen of lampionnen opgelaten.
- Grootschalige (muziek)evenementen worden bij voorkeur op pleinen of binnen georganiseerd en niet in parken, bossen en natuurgebieden.

Voedsel uit de buurt.

De Partij voor de Dieren wil de productie van biologische voeding uit de regio stimuleren. Biologische landbouw is een onmisbaar onderdeel van een verantwoorde voedselvoorziening.

- De gemeente creëert mogelijkheden voor biologische boeren uit de streek om hun producten rechtstreeks in de gemeente aan te bieden.
- Gif-intensieve teelt wordt geweerd, in het bijzonder nabij woon- en natuurgebieden.
- De gemeente wordt gentschvrij.

Diervriendelijk Westerwolde

Een diervriendelijke gemeente investeert óók in het welzijn van dieren. Onder meer door Westerwolde zo in te richten dat er plaats is voor dieren, of ze nu in het wild leven, of bij mensen in huis.

Mensen leven met dieren. In bijna de helft van de huishoudens is een hond of kat onderdeel van het gezin. In totaal leven er bijna 30 miljoen huisdieren in ons land. Huisdieren en andere dieren zijn levende wezens, geen hebbeding, speelgoed of productiemiddel. Ze verdienen daarom onze bescherming. Dat betekent dat ook de gemeente voor hen in de bres moet springen als hun belangen worden geschaad.

De Partij voor de Dieren vindt dat dieren niet zomaar voor alle doeleinden mogen worden gebruikt. De gemeente moet telkens een afweging maken tussen de negatieve gevolgen voor het dier en de belangen van de mens. Mogelijk negatieve gevolgen voor dierenwelzijn moeten daarbij zwaar wegen.

Goede zorg voor huisdieren.

De Partij voor de Dieren vindt dat er voor Westerwolde een verantwoordelijkheid is weggelegd om een gedegen huisdierenbeleid te voeren.

- Dierenbeurzen en dierentoonstellingen zijn niet toegestaan.
- Dierenwinkels worden aangemoedigd om te stoppen met de verkoop van dieren. Zij kunnen hun klanten in plaats daarvan naar een opvangcentrum in de buurt doorverwijzen.
- Binnen de bebouwde kom moeten voldoende uitlaatplekken en losloopgebieden voor honden zijn.
- De gemeente stelt op hondenuitlaatplekken poepruimzakjes ter beschikking.
- Bij het aanwijzen van locaties voor hondenlosloopgebieden of -uitlaatplekken wordt rekening gehouden met de natuurwaarden van de betreffende locatie, waaronder de in het wild levende dieren. In of nabij Natura 2000-gebieden worden geen hondenlosloopgebieden gecreëerd.
- In haar beleid voor minima neemt Westerwolde op dat mensen met een krappe beurs aanspraak kunnen maken op een tegemoetkoming bij noodzakelijke dierenartskosten.
- Bij kades en kanalen worden voorzieningen getroffen zodat te water geraakte dieren een kans hebben om aan de kant te komen.

Ondersteuning opvangcentra.

De opvang van zwervend aangetroffen dieren is een wettelijke taak van de gemeente. Ondanks die wettelijke zorgplicht hebben de meeste dierenasielen moeite om het hoofd boven water te houden, de inzet van vele hardwerkende vrijwilligers ten spijt.

- De gemeente draagt in voldoende mate financieel bij aan de verzorging van dieren in dierenasielen.
- De gemeente draagt bij aan de opvang en het vervoer van in het wild levende dieren indien deze door bijvoorbeeld verwondingen verzorging nodig hebben.
- Er worden afspraken gemaakt met buurgemeentes voor een efficiënte, regionale samenwerking op het gebied van dierenopvang.
- Om identificatie van (zwerf)dieren te vergemakkelijken stimuleert de gemeente het chippen van katten en honden.

Vee-industrie aan banden.

De Partij voor de Dieren vindt dat er een einde moet komen aan de vee-industrie. Minder dieren in de intensieve veehouderij betekent minder problemen voor natuur, milieu en mens en dierenwelzijn.

- De gemeente staat geen nieuwe intensieve veehouderijen toe. Bestaande bedrijven mogen niet uitbreiden. De gemeente verzet zich tegen geplande megastallen.
- Westerwolde weert mestbassins.
- De gemeente stelt strenge stank- en geluidsnormen op en handhaaft deze. Er komen geen mestvergistinginstallaties.
- De gemeente geeft geen subsidie aan intensieve veehouderijen. Ook voor de vee-industrie moet gelden dat de vervuiler betaalt en niet de belastingbetaler.
- De gemeente controleert frequent of de bedrijven voldoen aan alle geldende regels en treedt bij overtredingen direct handhavend op.
- De gemeente verplicht bedrijven om stallen en dierverblijven brandveilig te maken.
- In bestemmingsplannen worden biologische landbouwbedrijven en veehouderijen bevorderd.
- De gemeente bevordert de weidegang voor landbouwhuisdieren. Voor dieren in de wei komt er beschutting in de vorm van schuilstallen, bomen en hagen.

Welzijn centraal in kinderboerderijen.

Kinderboerderijen kunnen pas een educatieve functie hebben als kinderen er leren hoe ze met dieren om moeten gaan. Het welzijn van de dieren moet vooropstaan.

- Er wordt een strenger fokbeleid ingesteld.
- Dieren worden niet afgevoerd naar de slacht.
- De gemeente stelt strenge eisen aan het welzijn van dieren in kinderboerderijen. Dieren worden in staat gesteld hun natuurlijke, soortspecifieke gedrag uit te oefenen.
- Het fokbeleid van kinderboerderijen wordt aangepast aan de huisvestingscapaciteit.
- Een kinderboerderij dient te beschikken over een gediplomeerde dierenverzorger of toezichthouder.

Grenzen aan diergebruik.

Het welzijn van dieren laat bij volksspelletjes, kunstuitingen, evenementen, circussen en levende kerststallen vaak te wensen over. Dieren worden veel vervoerd, hebben gebrekkige huisvesting en lijden onder stress bij het evenement. De Partij voor de Dieren wil af van het misbruik en doden van dieren omwille van traditie, vermaak en mode.

- De gemeente verleent geen vergunning voor het gebruik van dieren of het tentoonstellen van dieren bij manifestaties, voor volksvermaak of bij artistieke evenementen. Ook voor dieren in kerststallen wordt geen vergunning verleend.
- In Westerwolde worden alleen circussen zonder dieren uitgenodigd.
- De gemeente draagt niet financieel bij aan evenementen of modeshows waar bont wordt gebruikt of geshowd en faciliteert deze ook niet. Het gemeentebestuur roept winkels op om geen bont of angorawol meer te verkopen.

In het wild levende dieren met rust laten.

Jacht en hengelen verstoren het evenwicht in de natuur en zijn zeer dieronvriendelijk. In het wild levende dieren moeten zo veel mogelijk met rust worden gelaten.

- In het wild levende dieren worden niet gedood. Als er dringende redenen zijn om een dier te doden, bijvoorbeeld omdat het dier lijdt, ligt de beslissing en de uitvoering bij de overheid.
- Westerwolde zet zich in om de jacht binnen de gemeentegrenzen tegen te gaan.
- De gemeente gaat het hengelen ontmoedigen en waar mogelijk verbieden.
- Het gebruik van prikkeldraad in natuurgebieden wordt niet langer toegestaan. Het aanwezige prikkeldraad wordt verwijderd.

Preventie in plaats van bestrijding.

In plaats van bestrijding van dieren die overlast zouden veroorzaken, kiezen we voor preventief beleid.

- Westerwolde stelt een castratie- en sterilisatieplan op voor zwerfkatten.
- Er komen deugdelijke afrasteringen van wegen en dorpskernen voor reeën. Op wegen door natuurgebieden geldt een nachtelijke snelheidsbeperking.
- Ganzen worden met niet-dodelijke middelen geweerd uit productiegras- of wintertarwevelden en gelokt naar aantrekkelijk gemaakte gebieden, zoals waterrijke natuurterreinen, dijken en ongebruikte stroken langs onverharde wegen.
- Met preventief ruimtelijk beleid wordt voorkomen dat ganzen overlast geven op plaatsen waar hun aanwezigheid gevaarlijk zou kunnen zijn. Slaap- en foerageergebieden worden dicht bij elkaar gesitueerd.
- De gemeente gaat eventuele overlast van dieren tegen met preventieve maatregelen in nauw overleg met dierenwelzijnsorganisaties en terreinbeherende organisaties.
- Projecten waarbij verwilderde huiskatten worden gevangen, gecastreerd en teruggeplaatst worden geïnitieerd en krijgen financiële ondersteuning.

Zorgzaam Westerwolde

Een zorgzame gemeente maakt zich sterk voor vitale en kwetsbare waarden. Wat de gemeente doet – of niet doet - heeft direct invloed op mensen, dieren, natuur en milieu. De gemeente is beheerder van maatschappelijke voorzieningen die essentieel zijn voor een samenleving waarin burgers zich kunnen ontplooiën en hun talenten tot bloei komen – zonder dat dit ten koste gaat van anderen.

De afgelopen jaren kreeg de gemeente er teveel taken bij op het gebied van sociale zorg, zoals de jeugdzorg en de wet maatschappelijke ondersteuning. Tegelijk is er vanuit het Rijk steeds minder geld voor beschikbaar. De Partij voor de Dieren wijst de bezuinigingen en het afwentelen van landelijke taken op de gemeentes af.

Veel mensen vestigen hun hoop op lokale initiatieven vanuit de burger zelf. Vaak zijn ze hun vertrouwen in de politiek kwijtgeraakt. De gemeente kan positieve, concrete oplossingen voor de burger en de directe leefomgeving ondersteunen. Denk aan initiatieven als gemeenschappelijke, lokale, groene energieopwekking en zorg in de buurt. De gemeente moet het budget en de instrumenten hebben om de verbetering van kwaliteit van leven voor haar burgers te ondersteunen.

Zorg op maat.

De Partij voor de Dieren vindt het belangrijk dat zorg voor ouderen, mensen met een beperking, zorgbehoevenden en kinderen in de eigen omgeving kan plaatsvinden. Dit stimuleert de sociale samenhang en gaat eenzaamheid tegen. Aandacht voor gezonder eten en meer beweging kan helpen om ziekte en ongemak te voorkomen en draagt zo bij tot het terugdringen van de zorgkosten.

- De gemeente stimuleert een gezonde leefwijze en zet zich in voor een gezonde en groene leefomgeving bij zorginstellingen.
- Initiatieven die gericht zijn op preventieve gezondheidszorg, zoals het voorkomen van eenzaamheid bij ouderen, krijgen gemeentelijke steun. Welzijnsvoorzieningen- en initiatieven in de gemeente worden in kaart gebracht en gestimuleerd.
- Westerwolde zorgt ervoor dat alle openbare voorzieningen optimaal toegankelijk voor rolstoelgebruikers, blinden en slechtzienden worden gemaakt. De gemeente neemt in de taxiverordening op dat hulphonden moeten worden toegelaten in taxi's.
- Verpleegkundigen en verzorgenden trainen en begeleiden mantelzorgers en zorgvrijwilligers in de gemeente.
- Wmo-aanvragen (ondersteuning voor mensen met een beperking) voor hulp- of therapiedieren worden mede getoetst aan vooraf opgestelde dierenwelzijnsnormen.
- Nu de gemeente Westerwolde verantwoordelijk is voor de uitvoering van de jeugdzorg, neemt zij deze verantwoordelijkheid zeer serieus. Kinderen, jongeren en gezinnen die dit nodig hebben wordt passende en toegankelijke zorg geboden.
- De gemeente helpt ouderen en zorgbehoevenden die naar een zorginstelling verhuizen om hun huisdier mee te nemen, tenzij dat niet in belang van het dier is. Informatie over wooncentra voor ouderen waar huisdieren worden toegelaten wordt opgenomen in de gemeentegids.

Gelijke kansen.

De Partij voor de Dieren vindt dat de gemeente een belangrijke taak heeft in het waarborgen van de gelijkheid van burgers. Er moet met kracht worden opgetreden tegen alle vormen van discriminatie. Burgers moeten ervan uit kunnen gaan dat de gemeente hun privacy waarborgt.

- Westerwolde investeert in de emancipatie van lesbiennes, homo- en biseksuelen, transgenders en mensen met een Intersekse-conditie (LHBTI) op scholen, bij sportverenigingen, zorginstellingen en in multiculturele en religieuze kringen.

- Voor demonstraties naar aanleiding van actuele gebeurtenissen wordt de aanmeldtermijn verkort.
- De aanmeldingsplicht voor kleine demonstraties wordt afgeschaft.
- De burger krijgt meer inspraak. Het raadgevend referendum krijgt een plaats bij belangrijke besluiten.

Veiligheid.

De Partij voor de Dieren wil een samenleving waarin iedereen vrij is om zijn eigen leven te leiden. Maar de vrijheid van de een mag niet ten koste gaan van andere mensen of van dieren, natuur of milieu.

- Er komt een lokaal meldpunt waar misstanden op het gebied van natuur en milieu ook anoniem gemeld kunnen worden.
- De gemeente biedt laagdrempelige toegang tot crisisopvang bij huiselijk geweld.
- Omdat dierenmishandeling vaak voorafgaat aan huiselijk geweld komt er een meldpunt voor beide vormen van geweld.
- Toezicht, handhaving en vervolging bij dierenwelzijns-, natuur- en milieuzaken staan standaard op de agenda in het driehoeksoverleg tussen burgemeester, Openbaar Ministerie en de politie.

Talenten benutten.

Het toegenomen werktempo en de noodzaak om voortdurend te moeten presteren leiden tot stress. Niet alle werknemers kunnen of willen de economische wedloop bijbenen. Mensen met een beperking zijn extra kwetsbaar. De gemeente voorkomt dat mensen buiten de boot vallen en helpt bij het vinden van werk.

- Bij- en herscholing worden aangemoedigd en gefaciliteerd door de gemeente, ook door het aanbieden van stageplaatsen.
- Mensen die langdurig werkloos zijn worden gestimuleerd om maatschappelijke taken te vervullen.
- De gemeente voert een beleid om ook mensen met een (arbeids)beperking in dienst te nemen.
- Sociale werkplaatsen blijven behouden zodat mensen dicht bij huis werk kunnen doen, op hun eigen niveau en met goede begeleiding.
- Jongeren zonder baan werken aan betere kansen op de arbeidsmarkt in werkgelegenheidsprojecten in onder meer de zorg en biologische landbouw.
- Uitkeringsregels worden zodanig aangepast dat werklozen vrijwilligerswerk kunnen doen en stage kunnen lopen, ook als deze activiteiten niet direct gericht zijn op een terugkeer naar de arbeidsmarkt.

Cultuur en onderwijs.

Scholen dragen bij aan de persoonlijke ontplooiing van mensen. Cultuur zorgt voor een verrijking van het leven. Beide staan voor de immateriële waarden die de Partij voor de Dieren belangrijk vindt.

- De gemeente stimuleert dat basisscholen en middelbare scholen aandacht besteden aan natuur, milieu en dieren(welzijn).
- Westerwolde investeert in maatschappelijke voorzieningen zoals sportaccommodaties, schoolzwemmen en sportlessen en in culturele voorzieningen zoals bibliotheken en musea.
- Westerwolde bevordert herbestemming van monumenten. Een goed voorbeeld daarvan is het Stelmakerijhuisje in Sellingen, waar nu het VVV kantoor is gehuisvest. Sloop van (cultuur)historisch waardevolle panden dient voorkomen te worden.
- De gemeente stelt cultuurhistorische en archeologische waardekaarten op.